

Leto 2024

1 CENA 5,00 €

Mladika

**BOGATA BERA
BOŽIČNIH KONCERTOV**

**FOKUS: Kongresna sezona
Slovenske skupnosti**

Vojna, vera in etika

**Slovenska gimnazija
pod Kapelo v Gorici**

V TEJ ŠTEVILKI

1 ❖ 2024

UVODNIK		IZ NAŠE ZALOŽBE		55
03 Roman Globokar Vojaški spopadi, vera in etika	18 Nadia Roncelli Mladika – iz starega v novo leto			Erika Jazbar Slovenska religiozna poezija Benečanke Anite Bergnach
FOKUS		PRIČEVANJA		KULTURA
05 Novo vodstvo SSK – bližajo se junijske volitve	19 Erika Jazbar Slovenska gimnazija pod Kapelo v Gorici (1. del)			57 Magda Jevnikar Andrej Kosič, <i>Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti ...</i>
05 	EKOLOGIJA		59	
	26 H. J. Bodo tehnologije, ki nam jih ponujajo, resnično rešile planet?	Franc Križnar Primorski glasbeniki skozi čas in prostor: Lojze Bratuž		
PREBRALI SO ZA VAS		ANTENA		62
12 Rafko Dolhar Borut Pahor: Zmaga je začetek	28 Novice	Mojca Polona Vaupotič Vabljeni v svet gline in dediščine. Posočje–Kras		
V RAZMISLEK		PRILOGA RAST		PROSTI ČAS
13 Glavko Petaros Sveto pismo, krščanstvo in zapadna civilizacija, blaginja, napredek	37 Mladinska priloga RAST	Mitja Petaros Obtočni srebrniki Republike Italije		
PREBRALI SO ZA VAS		IN MEMORIAM		NOVICE KDČ
14 Martin Breclj Manca Erzetič: Hermenevtika pričevanja	49 Sergij Pahor Ivan Buzečan (1935–2024)	Erika Jazbar Renzo Calligaro, duhovnik, ki pol stoletja diši po svojih ovcah		
PREBRALI SO ZA VAS		SLOVENCİ PO SVETU		 68
17 V Rebulovem vetru	50 Aleš Breclj Poslovil se je msgr. dr. Jure Rode	LITERATURA		
NAŠ UTRIP		53 Petra Korsič Iz pesniškega cikla <i>Zlata jajca</i>		

Na platnici: zbor Adoramus iz Logatca na božično-novoletnem koncertu Zveze cerkvenih pevskih zborov 14. januarja pri Sv. Justu v Trstu (foto Novi glas)

VOJAŠKI SPOPADI, VERA IN ETIKA

Roman Globokar

V zadnjem času zgroženi ugotavljamo, da se brezumno vojaško nasilje, ki povzroča številne civilne žrtve, nezadržno širi na različnih krajih našega planeta. Ob koncu prejšnjega stoletja smo mogoče naivno verjeli, da je človeška civilizacija naredila odločilen korak naprej v iskanju mirnih rešitev za reševanje medsebojnih sporov. Ob koncu hladne vojne so nekateri govorili o »koncu zgodovine« (Francis Fukuyama), s čimer so označevali konec blokovskih delitev in napetosti med različnimi družbenimi ureditvami, saj naj bi se na globalni ravni dokončno uveljavila demokracija in svobodno tržno gospodarstvo.

Trideset let kasneje je povsem jasno, da se te napovedi niso uresničile. Nasprotno, napetosti med državami naraščajo, kar vodi v večje oboroževanje, s čimer še rastejo možnosti za nove spopade. Vojna v Ukrajini, ki je do sedaj po uradnih podatkih povzročila 120.000 mrtvih na ruski in 80.000 mrtvih na ukrajinski strani, se še vedno odvija ob isti frontni liniji in ne kaže, da bi se vojskovanje končalo v bližnji prihodnosti. V Gazi je izraelska vojska odločena, da dokončno uniči teroristično skupino Hamas, pri čemer se ne ozira na preštevne civilne žrtve, ki umirajo pri teh vojaških akcijah. Po svetu divja še 20 drugih vojn, številne države pa pretresajo vojaški konflikti in druge oblike družbenih nemirov.

Kako se odzvati na nasilje in nepravičnost? Kaj naj naredi država, če jo napade agresor? Kako naj oblast obračuna s teroristi, ki ogrožajo življenje nedolžnih ljudi? V katerem primeru je upravičeno uporabiti vojaško moč za zaščito svojih prebivalcev in pravične ureditve?

»Nobena vojna ni pravična, saj vsako nasilje povzroča samo še dodatne bolečine in dodatne krivice.«

Kršćanstvo ima dolgo tradicijo nauka o pravični vojni. Avguštin in Tomaž Akvinski sta oblikovala šest neobhodnih meril za to, da je uporaba vojaške sile upravičena (*jus ad bellum* – pravica do vojne): (1) Vojaško silo lahko uporablja samo legitimna avtoriteta. (2) Za poseg mora imeti upravičen razlog, ki je poprava krivičnega stanja. (3) Imeti mora

pravi namen, kar pomeni, da se zagotovita mir in pravičnost. (4) Vojaško posredovanje je dopustno, če so izčrpane vse ostale miroljubne možnosti za rešitev krize (*ultima ratio*). (5) Obstajati mora realno upanje na uspeh in na izboljšanje življenjskih pogojev. (6) Uporaba sile mora biti sorazmerna s povzročeno krivico.

Zadnjih sto let se katoliška moralna teologija izogiba govoru o pravični vojni. Po prvi svetovni vojni je papež Benedikt XV. zagovarjal stališče, da je treba prepovedati vsako obliko vojne. To stališče je zavzel tudi Drugi vatikanski koncil. Povsem jasno je, da nobena vojna ni pravična, saj vsako nasilje povzroča samo še dodatne bolečine in dodatne krivice. Danes katoliška teologija namesto o pravični vojni govori o pravičnem miru.

Papež Janez Pavel II. je po terorističnem napadu na Dvojčka ob novem letu 2002 zapisal: »Ni miru brez pravičnosti, ni pravičnosti brez odpuščanja.« Vemo, da je bil isti papež velik nasprotnik ameriškega vojaškega posega v Iraku leta 2003, ki ga je takratni ameriški predsednik Bush opravičeval kot »preventivno vojno« proti nevarnim nasprotnikom, ki naj bi posedovali orožje za množično uničevanje. Kasneje se je izkazalo, da so bile te ameriške trditve neutemeljene in zmotne.

(dalje) →

←(dalje)

Tudi sedANJI papež Frančišek je že večkrat poudaril, da odgovor na orožje ni orožje, ampak je bratstvo. Hkrati pa je Frančišek zapisal, da je izraz ljubezni do zatiralca v tem, da mu onemogočimo, da nadaljuje s svojimi nasilnimi dejanji. »Najboljša oblika ljubezni, ko ga skušamo odvrniti od zatiranja, je, da mu vzamemo tudi moč, ki je ne zna uporabiti in pači njegovo človeško podobo. ... Kdor trpi krivico, mora svoje pravice in pravice svoje družine odločno braniti.« (Vsi smo bratje, št. 241) Pri tem papež opozarja, da obramba lastnega življenja in lastnih pravic ne sme prerasti v maščevanje. »Nobena družina, nobena sosedska skupnost, noben narod, še manj pa država nima prihodnosti, če je gonilna sila, ki jo združuje, povezuje in prikriva njene razlike, vračanje hudega in sovraštvo.« (št. 242) Frančišek ugotavlja, da je po vsaki vojni svet slabši, kot je bil pred njo, kar pomeni, da nobena vojna ne prinaša rešitve. Vse pa poziva, da prisluhnemo žrtvam vojn, kar naj bi v nas vzpodbudilo zavračanje vojne in nasilja.

Z vidika krščanske etike ni upravičena nobena napadalna, niti preventivna vojna, ampak je dopustna zakonita obramba v vojaško silo. Med pogoji za zakonito obrambo Katekizem Katoliške cerkve navaja, »da uporaba orožja ne bo imela za posledico hujšega zla in hujših neredov, kakor pa je zlo, ki naj bo odvrnjeno«. Torej je treba pri uporabi sile upoštevati načelo sorazmernosti. Katekizem opozarja, da je upoštevanje tega načela ob uporabi sodobne vojaške tehnologije zelo težko uresničljivo: »Moč modernih sredstev razdejanja ima zelo veliko težo pri ocenjevanju tega pogoja.« (KKC, št. 2309) Zelo nazorno se slednje kaže pri sedANJI vojaški operaciji izraelske vojske v Gazi. Izrael ima pravico zaščititi svoje državljane in osvoboditi talce, ki jih je zajel Hamas. Za doseg teh ciljev pa ne sme pobijati nedolžnih neoboroženih civilnih prebivalcev niti ne sme brezglavo uničevati palestinske infrastrukture. Čeprav so bili Izraelci zahrbtno napadeni s strani teroristov, ne smejo pri povračilnih ukrepih prekoračiti načel mednarodnega humanitarnega prava, ki ščiti civilno prebivalstvo. Ameriški filozof Michael Walzer je že v času vietnamske vojne oblikoval tezo, da več kot država pobije civilnih žrtev, bolj zagotovo bo izgubila vojno. To velja tudi za sedanje posredovanje Izraela v Gazi. Izrael bi moral poskrbeti za civilno prebivalstvo v Gazi, čeprav bi to terjalo bolj zahtevne vojaške operacije. Prav gotovo bi se dalo preprečiti številne civilne žrtve.

Kaj bi bila rešitev za prenehanje vojn in vzpostavitev pravičnega miru? Na globalni politični ravni bi bila rešitev vzpostavitev institucij za zagotavljanje mednarodnega pravnega reda, kar se zdi zaenkrat še precej utopična rešitev. Vsekakor si je treba prizadevati za reformo Organizacije združenih narodov, ki bi šla v tej smeri.

Na osebni ravni pa se mi zdi, da je rešitev v sposobnosti odpuščanja in dopustitvi, da se iz povzročenih ran razvije novo življenje v miru in pravičnosti. Na preroški način je to izrazila švicarska slikarka Denise Eyer Oggier v sliki z naslovom *Bele lilije*, ki je nastala jeseni 2023 ob izraelskem bombardiranju Gaze. Njene slike so od začetka tega leta na razstavi v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani. Navdih za sliko je avtorica dobila ob prebiranju pesnitve *Vojak sanja o belih lilijah* Mahmouda Darwisha iz leta 1967. V belih lilijah vidimo sledove konfliktov, vojn, obrise držav in tri velike rane, mogoče mlake krvi, ki jih je povzročilo orožje. Ti krvavi madeži lahko predstavljajo tudi lilijine prašnike, ki vsebujejo semena novega življenja. Slika je povabilo, da bi bile rane in bolečine na obeh straneh priložnost za srečanje in za oblikovanje novega sožitja. Bolečina in trpljenje nas lahko povezujeta, da se odpovemo novemu povzročanju bolečin. Če ne bomo zmogli najti poti odpuščanja in izgradnje pravičnosti, bomo še bolj tonili v sovraštvu in nasilju. Nasilje pa bo rodilo novo nasilje.

Denise Eyer-Oggier, *Bele lilije*, akril na platno, 2023, 80 x 80 cm